

NOTAT

Psykisk arbejdsmiljø: Krænkende handlinger, herunder seksuel chikane, vold og trusler

9. februar 2022

Dette er de første resultater fra en ny undersøgelse af arbejdsmiljøet blandt lønmodtagere (NOA-L). Data er indsamlet i foråret 2021 og ca. 30.000 har svaret på spørgeskemaet.

I undersøgelsen rapporterer fx 2,4 pct. at de har været udsat for seksuel chikane på arbejdspladsen inden for det seneste år.

I NOA-L er der stillet 7 spørgsmål om forskellige former for krænkende handlinger, vold og trusler om vold. Der er spurgt ind til chikane fra eksterne, diskrimination eller anden dårlig behandling, mobning, seksuel chikane, uønsket seksuel opmærksomhed, samt fysisk vold og trusler om vold.

Forskning viser, at - afhængigt af karakteren - kan krænkende handlinger, vold og trusler føre til dårlig trivsel og alvorlige helbredsproblemer.

Den hyppigst rapporterede krænkende handling er chikane fra eksterne, typisk kunder, klienter, elever eller pårørende (13,8 pct.) (tabel 1). Det bemærkes, at den enkelte respondent kan svare bekræftende på flere forskellige former for krænkende handlinger samtidig.

Tabel 1

Andel af lønmodtagere, der svarer at de indenfor det seneste år har været udsat for krænkende handlinger, vold eller trusler i forbindelse med deres arbejde, fordelt på 7 spørgsmål.

Handling	Andel (pct.)
Chikane fra eksterne	13,8
Diskrimination eller dårlig behandling	11,3
Mobning	7,7
Seksuel chikane	2,4
Uønsket seksuel opmærksomhed	4,4
Fysisk vold	3,5
Trusler om vold	6,4

Anm.: Respondenter, der har svaret 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare', indgår ikke i opgørelsen.

Kilde: Arbejdstilsynet, 'National Overvågning af Arbejdsmiljøet blandt Lønmodtager 2021'.

Branche

Nogle brancher har en relativ høj rapportering af flere former for krænkende handlinger, vold og trusler. Dette gælder især brancher, hvor lønmodtagerne som en del af deres arbejde har kontakt med eksterne, fx kunder og borgere. Eksempler herpå er døgninstitutioner og hjemmepleje, restauranter og barer, transport af passagerer og politi, beredskab og fængsler.

På spørgsmålet, om man inden for det seneste år har oplevet at blive *chikaneret* af kunder, klienter, patienter, elever eller pårørende i forbindelse med sit arbejde, svarer mere end hver tredje lønmodtager (33,6 pct.) i branchen transport af passagerer, at de har oplevet chikane fra eksterne. Inden for følgende brancher er det mellem 2 og 3 ud af 10 lønmodtagere, som har oplevet chikane fra eksterne: Døgninstitutioner og hjemmepleje (29,2 pct.), butikker (24,3 pct.), vand, kloak og affald (22,1 pct.), restauranter og barer (22,0 pct.), undervisning (21,7 pct.), politi, beredskab og fængsler (21,3 pct.) samt hospitaler (20,2 pct.).

Diskrimination eller dårlig behandling rapporteres i alle brancher. Andelen af lønmodtagere, der har oplevet diskrimination eller dårlig behandling på arbejdspladsen inden for det seneste år, varierer mellem 5,6 pct. i branchen metal og maskiner og 19,9 pct. i restauranter og barer.

Andelen af lønmodtagere, der har oplevet at blive *mobbet* inden for det seneste år, ligger mellem 5,1 pct. i branchen engros og 13,4 pct. i religiøse institutioner og begravelsesvæsen. Samlet set er ca. 90 pct. af den rapporterede mobning blevet udøvet af interne (kolleger, ledere eller underordnede) på arbejdspladsen.

Samlet set har 5,4 pct. af alle lønmodtagere oplevet *seksuel chikane og/eller uønsket seksuel opmærksomhed* på arbejdspladsen inden for det seneste år. Det gælder især døgninstitutioner og hjemmepleje samt restauranter og barer, hvor hhv. 7,3 pct. og 5,8 pct. har oplevet seksuel chikane, og hvor op mod 11 pct. svarer, at de har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed på arbejdet. I brancherne hospitaler

samt politi, beredskab og fængsler, som også ligger relativt højt på begge spørgsmål, oplever 4-5 pct. seksuel chikane og ca. 7,5 pct. uønsket seksuel opmærksomhed.

Kvinder rapporterer oftere *seksuel chikane* og *uønsket seksuel opmærksomhed* end mænd. Blandt mandlige lønmodtagere har 1,3 pct. og 2,2 pct. oplevet hhv. seksuel chikane og uønsket seksuel opmærksomhed, mens det for kvinder er hhv. 3,6 pct. og 6,9 pct. Overordnet er der en ligelig fordeling mellem lønmodtagere, der har oplevet seksuel chikane og uønsket seksuel opmærksomhed fra interne på arbejdspladsen (fx kollegaer eller ledere) og eksterne (fx kunder og borgere). Dette gælder også i restauranter og barer, mens det i fx døgninstitutioner og hjemmepleje i hovedparten af de rapporterede tilfælde er udøvet af eksterne.

Fysisk vold i forbindelse med arbejdet er en relativt sjælden hændelse (3,5 pct.). Alligevel er der inden for døgninstitutioner og hjemmepleje 18,3 pct. af lønmodtagerne, der har oplevet vold på arbejdet inden for det seneste år. Der er også en relativt høj rapportering i daginstitutioner (10,9 pct.), undervisning (7,9 pct.), hospitaler (7,0 pct.) og politi, beredskab og fængsler (6,3 pct.).

Mere end 1 ud af 4 lønmodtagere (27,3 pct.) inden for døgninstitutioner og hjemmepleje har oplevet *trusler om vold* i løbet af det seneste år. Det samme gælder for ca. 1 ud af 7 lønmodtagere inden for politi, beredskab og fængsler (15,2 pct.), transport af passagerer (14,0 pct.) og hospitaler (13,2 pct.). Samlet set er ca. 90 pct. af både den rapporterede fysiske vold og trusler om vold blevet udøvet af eksterne.

Køn og alder

For alle de forskellige former for krænkende handlinger, bortset fra mobning, er forekomsten højest blandt kvinder. Der er en tendens til, at unge under 35 år rapporterer diskrimination, seksuel chikane, uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fra eksterne hyppigere end andre aldersgrupper.

Sammenligning med Arbejdsmiljø og Helbred 2018

Der er bl.a. udviklet et nyt spørgeskema til NOA-L med udgangspunkt i det tidligere skema fra 'Arbejdsmiljø og Helbred' 2018 og stikprøven for NOA-L-undersøgelsen er ændret. De nye resultater er derfor som udgangspunkt ikke sammenlignelige med 2018-undersøgelsen, og man kan ikke konkludere om de forskellige niveauer er steget eller faldet.